

קשה סילוקן של צדיקים מחורבן ביהמ"ק. כי מחו ביהמ"ק, תורה, כי מציון וגו', יראה, הר המורי' כי ממנו תצא יראה והר המורי' הוראה, עבודה, ברכה ושמחה, וכ"ז הוא מתפקידם של הצדיקים להשפיע ולהעניק לישראל.
ועוד נוסף פרי צדיק עץ חיים לוקח נפשות חכם כי אל ביהמ"ק צריך לעלות כדי לזכות אבל הצדיק הוא לוקח נפשות חכם בכל מיני השתדלות להביאו אלי' לקרבו ולעודדו.

בנות ישראל אל שאול בכינה בניות שבישראל סנהדריות של ישראל הי' רואה כת חברים ומאכילן ומשקן ומת"ל המעלה עדי זהב על לבושכן שהי' שומע טעם הלכה מפי חכם ומקלסו (ירוש' נד' סוף פ"ט).

וגם זהו בכלל הפלא ופלא בחורבן ביהמ"ק פלא אחת וכאן פלא על פלא. בביהמ"ק אורים ותומים. גם בחינה זו בצדיקים גדולי חדורות, כיצד, לא איהו בעינן ולא אגרי' בעינן נפל להו פיתקא מרקייעא דהוה כתב בה אמת [כלומר מסכים אני עמכם, רש"י] א"ר חנינא ש"מ חותמו של הקב"ה אמת. [שהמלך נאות ומסכים עם עבדיו חותם עמהם בתקנתם את חותמו. רש"י סנה' ס"ד].
ארבעה דברים עשה משה מדעתו והסכימה דעתו לדעת המקום שבר את הלוחות וכי'.

יש ענינים גדולים שהם תלויים רק בשקול הדעת והם צריכים לחותם האמת של הקב"ה, ושרי התורה הם שרי שומרי החותם.

[עג]

שלמי צפעונים

ניסן, תשי"ג

שאלת ה"שילומים" היא שאלה גדולה ועמוקה מאד, ואילו זכינו היתה נפתרת עפ"י התורה, ועכשיו שלא זכינו היא נפתרת עפ"י תורת "המוסר" הרחוקה מאד מדעת תורה ושאונה רחוקה הרבה מה"מוסר" הגרמני. כי השאלה עצמה יש בה פנים לכאן ולכאן. ולכאורה הדבר פשוט, שיש כאן הרמת קרנם של הרוצחים וטשטוש רשתם הארורה. אבל לכשנעמיק יותר נמצא שיש כאן הרמת קרנם של ישראל. כי מילל ומי פילל, — בשנים השחורות והאיומות כשהצפעוני הארור הדביק מטליות צהובות לכלל ישראל, ולכל אחד ואחד מהם, ועשאו כעפר לדוש, לבזויים ונבזים בעיני כל, והיו מהם גם בעיני עצמם, — שרק אחרי עבור שנים מועטות, ולא תקופה היסטורית ארוכה, רק משך שמיטה אחת בלבד, יבואו הרוצחים הארורים ויכו על לבם על חטא בפני כל העולם, ויודו ויפרסמו שהם מתווייבים לפייס את ישראל, ואחרי אישור השילומים יקום ראש הממשלה שלהם ויגיד קבל עם ועולם ויברך על שבזה הוסר חתם והחרפה שרבעה עליהם. ואמר: "המוניטין של גרמני בעולם תוקנו ע"י החלטה זו". וגם הניאונאצי שיצא בנאום חריף נגד החסכם טען: כי "רק מיליון אחד מיהודי אירופה נחרגו בימי מלחמת העולם", וחיינו נסיון לחתכחש ולכחש את כמות העול, ולא ידע עול בושת אף להכחיש את המציאות. ומה טיבה של הכחשה זו?

מוצאים אנו זאת בסוף כל הברכות שבירך משה רבינו את ישראל, ואמר: אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בח' מגן עזרך ואשר חרב גאווותך ויכחשו אויביך לך ואתה על במותימו תדרוך. ופירושו ז"ל בספרי: אמר לו חקב"ח, משה עתיד אני ליתן לישראל אותו זיון שניטל מחן בחורב כענין שנא': ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב. בשבועה נשבעתי שעתיד אני להחזיר לחם כענין שנאמר: חי אני נאם ה' כי כולם כעדי תלכשים ותקשרים ככלה (ישעי' מ"ט). ויכחשו אויבך לך: בשעת טובתן של ישראל עובדי אלילים מתכחשין להן ועושין אותן כאילו הן אחי'. וכן עשו אמר ליעקב: ויאמר עשו יש לי רב אחי. וכן חירם אמר לשלמה: מה הערים האלה אשר נתת לי אחי. ואתה על במותימו תדרוך, כענין שנאמר: ויאמר יהושע פתחו את פי המערה והוציאו אלי את חמשת המלכים האלה מן המערה: ויעשו כן ויוציאו אלי את חמשת המלכים האלה מן המערה את מלך ירושלם את מלך חברון את מלך ירמות את מלך לכיש את מלך עגלון: ויהי כהוציאם את המלכים האלה אל יהושע ויקרא יהושע אל כל איש ישראל ויאמר אל קציני אנשי המלחמה ההלכו אתו קרבו שימו את רגליכם על צוארי המלכים האלה ויקרבו וישמו את רגליהם על צואריהם: ויאמר אליהם יהושע אל תיראו ואל תחתו וגו': ויכם יהושע אחרי כן וימתם וגו'. עד כאן.

ואנו למדים מכאן כי היעוד של התכחשות האויבים לנו, היא לעתיד לבא, אחרי שיחזיר ה' לנו את עדינו והוא הזיון שעומד גם מפני מלאך המות, כמבואר בדבריהם ז"ל שם, וגם אז אחרי שיעמדו ישראל במעלה עליונה זו התכחשות האויבים ברכה היא, והיא סוף כל הברכות שבירך משה רבינו, כל כך יש בזה חרמת קרנם של ישראל וקידוש שמו יתברך, ועוד אנו למדים כי המתכחשים שבאומות, אינם דוקא רשעי אוה"ע כעשו וזרעו הדומים אליו, אלא גם החסידים שבחם כחירם מלך צור, שהי שותף לשלמה בבנין ביהמ"ק, וגם הוא ראו בו חז"ל מה שאמר לשלמה "אחי" כי זהו בכלל "ויכחשו אויבך לך". [ונראה הטעם, כי אם הי' באמת כן הי' מתגייר וכיון שנשאר גוי, על כורחך שאין זה אלא כחש].

ואם כן הרי ההתכחשות שלהם בפני כל העולם בין מהטובים שבהם ובין מרשעיהם, יש בזה משום הרמת קרנם של ישראל ולא הרמת קרנם של המתכחשים. אבל במה דברים אמורים, שהתכחשות היא ברכה, שיחד עם התכחשותם מתקיים גם: "ואתה על במותימו תדרוך". כלומר: שנקיים בהם השפלה כזו, עד כדי שנדרוך על צואריהם ממש גם על מלכיהם היותר גדולים, אם ידינו תקיפה, כמו שצוה יהושע לעשות לכל המלכים האלה כשהם חיים, ורק אח"כ המיתם, וכן עשו קציני ישראל. וכן גם מצינו במרדכי שקיים זה בהמן הרשע, שבא אלי' בפקודת אחשורוש להרכיבו ולקרא לפני' ככה יעשה לאיש וגו', א"ל קום רכוב על חדין סוסיא, א"ל לית בי כח דאנא סב, א"ל ולית אנא גבר סב, א"ל ולא את הוא שגרמת לנפשך, א"ל קום דאנא סמיך קדלי ואת דרוס עלוי וסליק ורכב למקימת לפון מה דאמר כתבא (דברים ל"ב) ואתה על במותימו תדרוך. (אס"ר פ"י).

והרי שקיים מרדכי על המן בשפלותו של המן לפני': ואתה על במותימו תדרוך. וגם המן הרשע עצמו הכיר בזה וכמו שאמר למקימת לכוון וכו'.
ואף על פי כן גם על זריכה זו על במותם שוע חבקוק הנביא וזעק חמס, כמו שנאמר (ריש חבקוק): עד אנה ח' שועתי ולא תשמע אזעק אליך חמס ולא תושיע:

ל ק ט מאגרותיו ועוללות מדבריו תרעו

למה קראני און ועמל וגו': על כן תפוג תורה ולא יצא לנצח משפט כי רשע מכתיר את הצדיק על כן יצא משפט מעוקל. אז"ל בשוח"ט נבוכדנאצר ערל וטמא ודניאל קדוש וטהור, ונבוכדנאצר ממליך לצדקי' ומלביש לדניאל ארגוונא, אחשוורוש ערל וטמא ומרדכי קדוש וטהור וחוא מלביש את מרדכי וכי. כי רשע מכתיר את הצדיק ע"כ יצא משפט מעוקל, עד כאן. וחרי שחבקוק ראה גם בכבוד שיכבדו הערלים והטמאים כל המלכים בכיפה מאוח"ע להקדושים והטהורים בישראל הפגת התורה, כי לא זו כונת התורה במעלתם של ישראל, כי מה להם לטמאים אצל טהורים וערלים אצל קדושים, ואיך יתכן שיעמדו במחיצתם, ועד כדי כך נצטער הנביא על זה, וראה בזה שפלות לישראל עד שקרא תגר על זה, ולא עוד אלא שאמר (שם ב'): על משמתי אעמודה ואתיצבה על מצור. ואז"ל (שם): מהו מצור שצר לו צורה ואמר: איני זו מכאן עד שתענני, שנאמר: ואצפה. והקב"ה נענה לו על זה, וכמשו"ל: נגלה אלי' הקב"ה א"ל אחרי אתה קורא תגר, לא כן כתיב: אל אמונה ואין עול.

אכן מי הוא הראוי להגיע להגבהת לב בדרכי ה' כזו אך זה שהוא רואה בהתכחשות האויבים רק יד ההשגחה בשביל מעלתם של ישראל, כיהושע במפלת המלכים, ומרדכי במפלת המן, וכן זרעם אחריהם ההולכים בדרכיהם, והרואים בכל המאורעות רק דרכי ה', הם הם הראויים להגבהת לב בדרכי ה', ולהם התכחשות האויבים ברכה העולה על כל הברכות, על ידי קידוש שם שמים וקידוש שם ישראל המתפרסם בזה לעיני כל, וכמו שנתבאר. משא"כ אלה החסרי דעה המכניס לעצמם כינוי של חפשים וחם באמת רק אסירי יצרים הרע, שהכל אצלם מקרה, הם לא ידרכו על במות האויבים, אף כשתהי' ידם תקיפה, כי זהו נגד ה"מוסר" המזויף שלהם, כי בעיניהם תרום קרנם של המתכחשים, ויאמרו בלבם כי אכן כבר שבו מרשעותם, והם חוזרים להיות בעיניהם כחסידי אוה"ע, להם אין התכחשות ברכה אלא קללה, שעל ידי זה לא אך שאינם עולים במעלה בהגבהת לב בדרכי ה', אלא שהם הולכים ומתערבים יותר בבעיותיהם של הגויים הגרועים ביותר, עד שלבסוף ילכו גם הם בדרכי האכזריות של הנחשים הצפעונים האלה.

נמצא לפי זה, כי פתרון השאלה הגדולה — היא שאלת ה"שילומים" — אם לחיוב אם לשלילה, תלוי הוא בנו במצבנו הרוחני, ורק שלומי אמוני ישראל השלמים עם ה' ומאמינים בהשגחתו, ומכירים בעליונות רוחניותם של ישראל על העמים, וכי אין במות האומות אלא כדי שיזרוך ישראל עליהם וישפילם כעפר לדוש על רשעותם ואכזריותם, ואך מתוך הנהגה כזו עמהם אולי סוף סוף יגיעו גם האומות להכרת מעלת ישראל עליהם ויעמדו על סכלותם. הם השלמים האלה, ראוי להם להנקם מאויביהם ולקבל מהם "שילומים", ועל ידי זה לקדש שם שמים ושם ישראל. מה שאין כן אלה ה"חפשים" שהם כחגבים בעיני עצמם, ומתוך שפלותם מסתכלים הם בנחיתות אל במות האומות ומתקנאים במעלתם, להם אסור בהחלט ה"שילומים" האלה, כי לפי דרכם האוילית תתרומם בזה קרנם של הרשעים ויושפל קרן שונאיחם של ישראל. וידעו נא ה"חפשים" האלה למיניהם, כי אך בזכותם של שלומי אמוני ישראל יש להם הזכות, לאזכות להברכה של: "ויכחשו אויבך לך, מפני שאצלם מתקימת גם הברכה שחיא כתוצאה מההתכחשות, וחוא: "ואתה על במותימו תדרוך".

(נרשם ביום אישור השילומים)